

Základy práce s informačními zdroji pro studenty SPR

Brno, 10. 10. 2022

Ing. Martina Nedomová, DiS.

Práce s EIZ

- seminář
  - ❖ dotazy k úvodní přednášce, cvičením
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v databázích
  - ❖ **zadání závěrečné rešerše**
- přednáška
  - ❖ citace, plagiátorství
  - ❖ **zadání online cvičení na citace**
- seminář
  - ❖ dotazy k úkolům
  - ❖ EBSCO Discovery Service a další nadstavbové nástroje
  - ❖ elektronické knihy

Práce s EIZ I. – cíle dnešní lekce

- ❖ naučit se základy vyhledávacích technik (klíčová slova, logické operátory)
- ❖ vytvořit/položit řešeršní dotaz
- ❖ vyzkoušet si praktické vyhledávání ve vybraných databázích článků a časopisů
- ❖ praktická cvičení (slouží k „poznání“ databází, pomůže Vám to při zpracování řešerše a při další práci s informačními zdroji)

Vyhledávání

1. **Téma a klíčová slova**
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

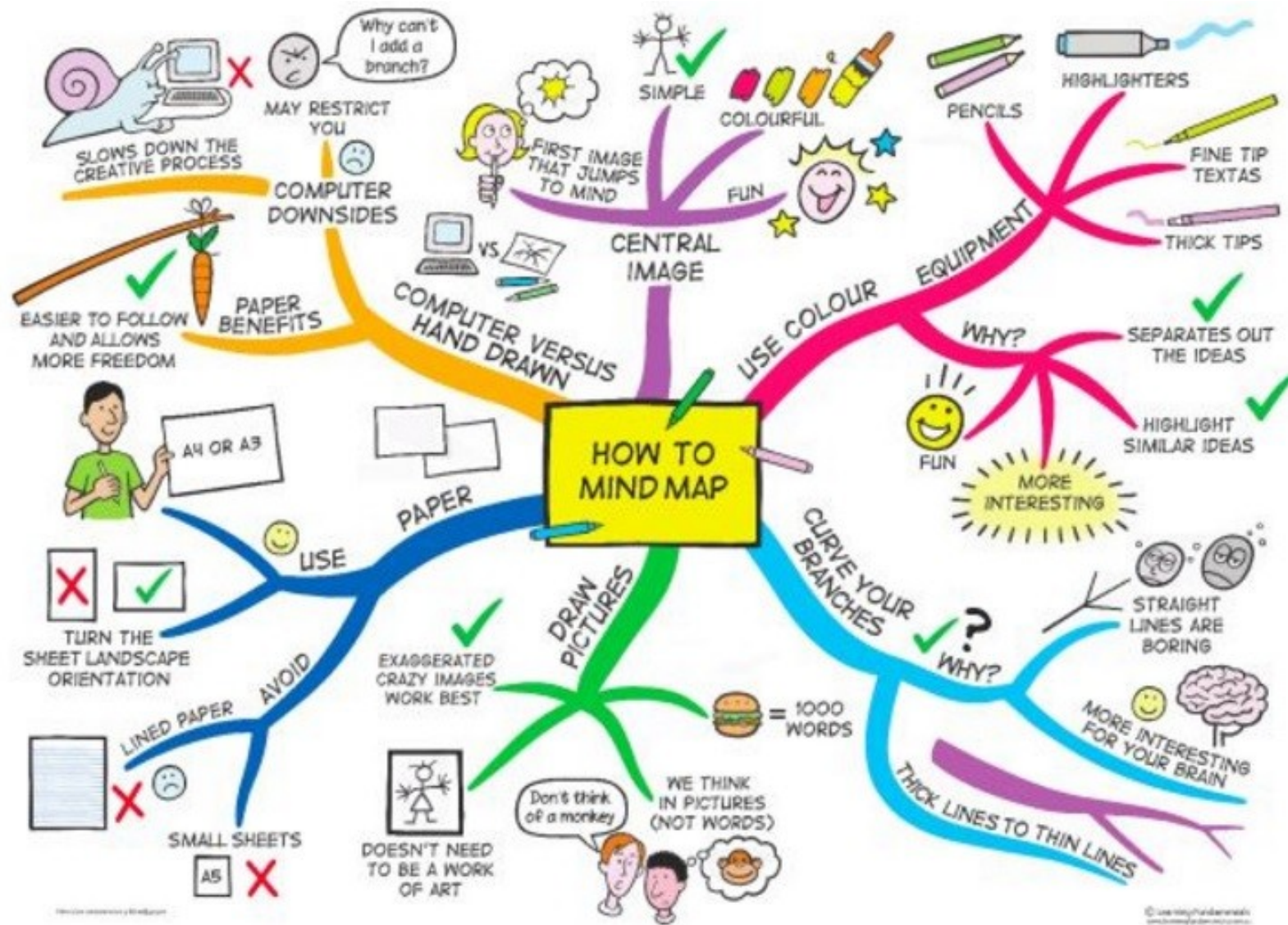
Téma a klíčová slova

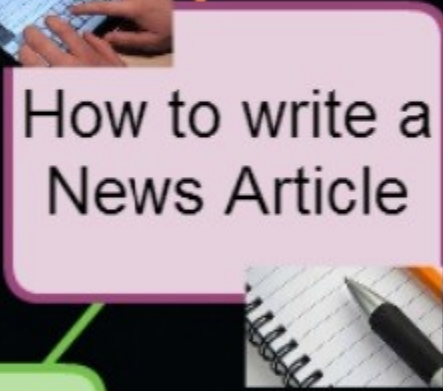
1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. **myšlenkových map** - grafické znázornění tématu
- ❖ aplikace - [Pět nejlepších nástrojů pro tvorbu myšlenkových map](#)

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ klíčových slov (hesel)

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. sociální chování; sociální práce; terapie

❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**

př. Sociální chování-psychologické aspekty [SK MU](#)

1. Téma a klíčová slova

2. Další specifikace

3. Výběr zdrojů

4. Boolovský model

5. Technika vyhledávání

6. Vlastní vyhledávací proces

7. Hodnocení vyhledaných záznamů

8. Další operace

2. Další specifikace

□ Před začátkem vlastního procesu vyhledávání je třeba si ujasnit:

- ❖ časové rozmezí
- ❖ typy dokumentů (např. odborné časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, zpravodajství)
- ❖ typ dat (text, audio, video)
- ❖ jazyk dokumentů (většina světové produkce je v AJ)
- ❖ **forma (odborná x populárně naučná)**

Téma → Výzkumná otázka

- ❑ Formulace tématu do výzkumné otázky
- ❑ Volba výzkumné otázky
  - ❖ Příliš obecná:
Jaký je vztah mezi státní regulací a energetickou účinností?
  - ❖ Specifická:
Jak program Zelená úsporám přispívá k energetické účinnosti v městě Brně?
  - ❖ Triviální:
Je Ruská federace vlivným energetickým exportérem?
  - ❖ Netriviální:
Jak Ruská federace využívá energii v zahraniční politice ve vztahu k pobaltským státům?
  - ❖ Nerealizovatelná:
Jaké osobní pohnutky vedly ministra Kubu k prosazování prolomení limitů pro těžbu uhlí v severních Čechách?
  - ❖ Realizovatelná:
Jaká jsou hlavní témata spojená s energetikou ve veřejném diskurzu vlády České republiky?

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
- 3. Výběr zdrojů**
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

3. Výběr zdrojů

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odb. informací
- Repozitáře
- Knihovny
- Další

MUNI Ústřední
FSS knihovna

Google (Scholar) - tipy pro vyhledávání

- ❑ Profil na GS
- ❑ Vyhledávání na konkrétní stránce
*př. **sirovatka site:fss.muni.cz***
- ❑ Definice
*př. **define:social exclusion***
- ❑ Vyhledávání stránek, které jsou podobné určité adrese URL
*př. **related:fss.muni.cz***
- ❑ Typ dokumentu
*př. **filetype:pdf***

[Infographic: Get More Out of Google](#)

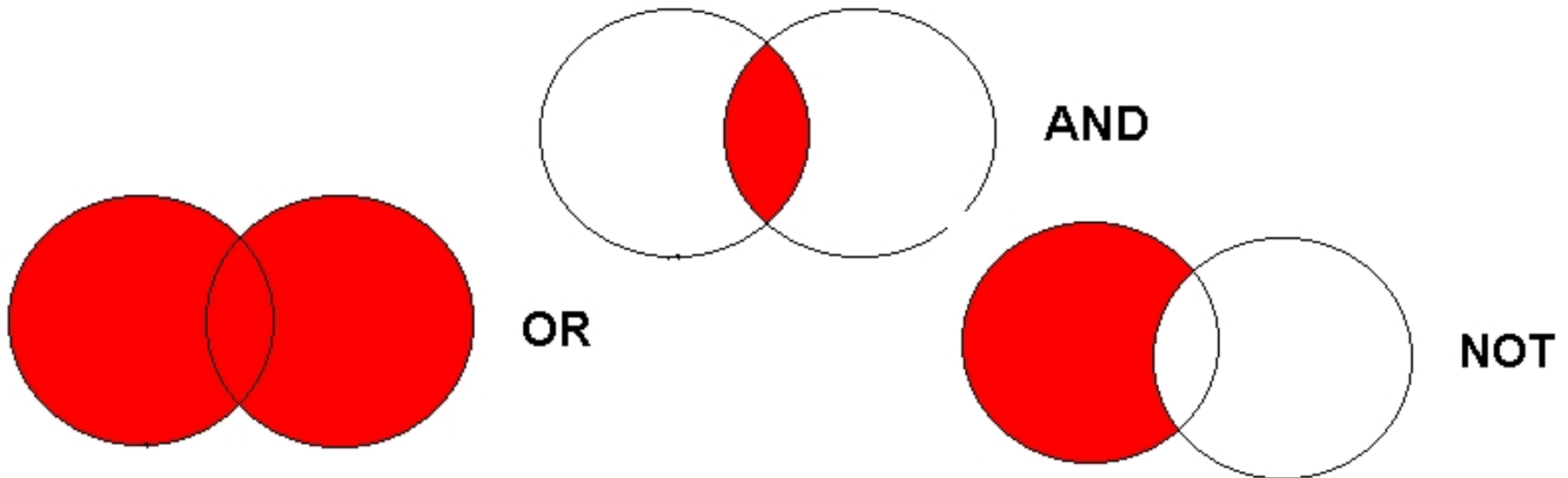
1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
- 4. Boolovský model**
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

4. Boolovský model

- ❑ Logický součin, průnik - operátor **AND**
- ❑ Logický součet, sjednocení - operátor **OR**
- ❑ Logická negace - operátor **NOT**
- ❑ **Krácení termínů** (truncation)
- ❑ Vyhledávání prostřednictvím **fráze**

Strategie Boolovského modelu

- ❑ nejrozšířenější
- ❑ kombinace termínů pomocí logických operátorů
AND, OR, NOT

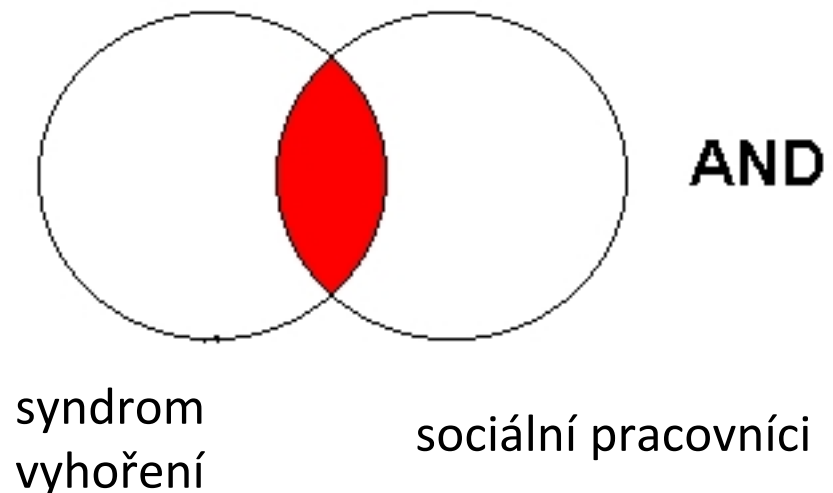

Operátor AND

❑ Logický součin, průnik

- ❖ Vyhledání jen těch dokumentů, ve kterých se **vyskytují obě klíčová slova**
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **průnik množin**

př. syndrom vyhoření
AND sociální pracovníci

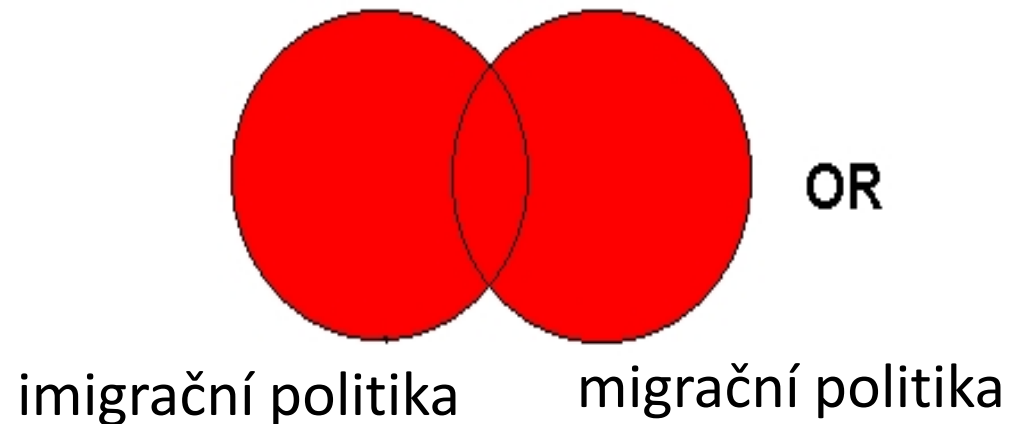

Operátor OR

❑ Logický součet, sjednocení

- ❖ Vyhledání dokumentů, které obsahují **alespoň jeden ze zadaných výrazů**
- ❖ Výsledek průzkumu se **rozšiřuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **sjednocení množin**

př. imigrační politika
OR migrační politika

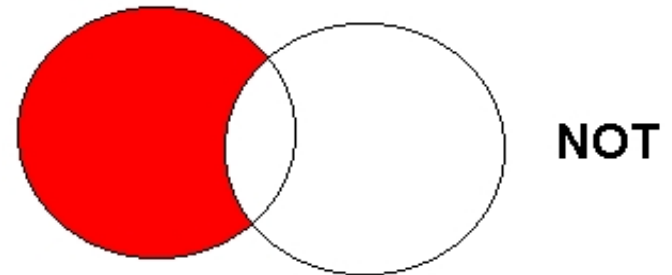

Operátor NOT

❑ Logická negace

- ❖ Vyloučí ty záznamy o dokumentech, které obsahují označené klíčové slovo
- ❖ Záleží na pořadí klíčových slov
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**

př. imigrační politika
NOT Evropská unie

imigrační politika   Evropská unie

Krácení termínů (truncation)

□ Hledaný termín je zkrácen na kořen slova

- ❖ Systém dohledá všechny možné tvary podle tohoto kořenu
- ❖ Přípony nebo koncovky jsou nahrazeny zástupným znakem
- ❖ Výsledek vyhledávání se rozšiřuje
- ❖ Pozn. vyhledávací nástroje mohou využívat různé symboly

př. bezdomov* - bezdomovci, bezdomovectví aj.

Vyhledávání prostřednictvím fráze

□ Bližší specifikace dotazu

- ❖ Slovní spojení
- ❖ Všechny slova se musí vyskytovat v přesném pořadí a uvedeném tvaru
- ❖ Nejčastěji se využívají uvozovky
- ❖ Výsledek vyhledávání se zužuje

př. "sociální politika"

Příklady

Social networks AND adolescents AND cyberbullying

Složitý dotaz s využitím booleovských operátorů

adolescents OR teenagers AND social networks OR social media AND cyberbullying - *špatně zadaný dotaz*

(adolescents OR teenagers) AND (social networks OR social media) AND cyberbullying - *dobře zadaný dotaz*

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
- 5. Technika vyhledávání**
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

5. Technika vyhledávání

- Prohlížení (browsing)

- Vyhledávání (searching)
  - ❖ jednoduché
  - ❖ pokročilé

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
- 6. Vlastní vyhledávací proces**
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

6. Vlastní vyhledávací proces

- Málokdy získáte relevantní záznamy po prvním vyhledávání
- Vždy je třeba rešeršní dotaz ladit
- Každý zdroj má vlastní pravidla vyhledávání a je třeba tomu uzpůsobit vyhledávací dotaz

Máte-li málo výsledků vyhledávání:

❑ Rozšiřte dotaz

- ❖ přidejte další klíčová slova

❑ Zrušte omezení

- ❖ např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Máte-li mnoho výsledků vyhledávání:

□ Zužte dotaz

- ❖ konkretizujte
- ❖ lépe definujte klíčová slova
- ❖ zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

□ Přidejte omezení

- ❖ např. jenom slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
- 7. Hodnocení vyhledaných záznamů**
8. Další operace

7. Hodnocení vyhledaných záznamů:

- ❑ relevance – nakolik odpovídají výsledky vyhledávání zadanému vyhledávacímu dotazu (v databázích lze řazení výsledků nastavit také např. dle abecedy, času)
- ❑ důvěryhodnost zdroje
  - ❖ jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- ❑ pravidelná aktualizace
- ❑ odbornost

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
- 8. Další operace**

8. Další operace:

- tisk
- uložení
- export do citačního manageru (např. [EndNote Web](#), [Zotero](#), [Citace.com](#))

Relevance Ranking

☐ Před vyhledáváním:

- ❖ Ujasněte si **téma**
- ❖ Vyberte si vhodné **zdroje** odborných informací (např. licencované databáze)
- ❖ Nadefinujte si dotaz, **klíčová slova**
- ❖ Vyberte si vhodnou **vyhledávací techniku** (prohlížení, jednoduché nebo pokročilé vyhledávání)

TIP

***Pište si poznámky!** Budete vědět, které zdroje jste již prohledali, jakou formu dotazu jste použili, jaká klíčová slova jste přidávali apod.*

TIP

Usnadněte si práci a používejte citační managery

Praktické vyhledávání v databázích

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ [EBSCO](#) - multioborová DB, obsahuje kolem 12 tis. čas. fultextových titulů a řadu dílčích specializovaných databází. Doporučená je **SocINDEX with Full Text**, která obsahuje dokumenty z oblasti kriminologie, soudnictví, demografie, kulturní a sociální antropologie, genderových studií, sociologie politiky, manželství a rodiny, náboženství, sociologie města, sociální stratifikace, sociální psychologie, sociální práce atd. Více [zde](#).
- ❑ [ProQuest](#) – multioborová DB, obsahuje kolem 16 500 čas. s plným textem ze společenských a humanitních věd, obchodu, ekonomie, medicíny, přírodních věd, techniky a umění, dále disertační práce, tržní zprávy, případové studie, noviny, atd. (doporučena dílčí báze **Social Science Database**)
- ❑ [Sage Journals](#) - kolekce Sage Full-Text - Humanities and Social Science (HSS) + Sage Deep Backfile Package - zahrnuje 555 titulů elektronických plnotextových časopisů od vyd. Sage Publications od roku 1999 do současnosti + archiv, který obsahuje starší ročníky cca 450 časopisů od prvního vydaného čísla časopisu až do roku 1998.
- ❑ [Taylor & Francis](#) - kolekce Social Science & Humanities Library (SSH Library) + "Classic Archive" - obsahuje více jak 1400 titulů v rámci 14 subkolekcí od počátku vydávání konkrétního časopisu do současnosti

Praktické ukázky vyhledávání v databázích – mediální databáze

❑ NewtonOne

– databáze českých mediálních zdrojů s retrospektivou převážně od roku 1996, pokud existují

❑ PressReader

- obsahuje plné texty více než 7000 zahraničních deníků a populárně naučných časopisů v 60 jazycích ze 120 zemí světa, archiv většinou 3 měsíce.

Databáze EBSCO

Nové vyhledávání Témata Publikace Obrázky Biblé Další

Přihlásit se Složka Předvolby Jazyky nápověda

Vyberte databáze | Vyberte jinou službu EBSCO

Pokud chcete hledat v jedné databázi, klikněte na její název v následujícím seznamu. Pokud chcete hledat ve více databázích, zaškrtněte políčka vedle jejich názvů a klikněte na položku Pokračovat.

Knihovna FSS MU

Pokračovat

Vybrat vše/žádné vybrání všeho

Sociology Source Ultimate

Databáze Sociology Source Ultimate poskytuje materiály, bez kterých se neobejdou studenti, kteří se věnují aspektům lidského chování a interakce. Jsou zde pokryta témata od genderové identity, ať už a rodin, přes demografii, politickou sociologii, náboženství a sociokulturní antropologii.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Academic Search Ultimate

Databáze Academic Search Ultimate nabízí studentům nepřekonatelnou kolekci fulltextových časopisů, prvních recenzí společností, včetně spousty časopisů označených indexy předních ctací. Kombinace akademických časopisů, deníků, periodik, zpráv, knih a videí splňuje potřeby vzdělanců v téměř každém oboru od astronomie, antropologie, biologického lékařství, strojírenství, zdraví, práva a gramotnosti až k matematice, farmakologii, studiu o ženách, zoologii a dalších.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Academic Search Complete

Databáze Academic Search Complete je celosvětově nejrozsáhlejší a nejucelenější odborná multidiscipinární databáze prvních textů, obsahující více než 6 500 photozových periodik, včetně více než 7 300 recenzovaných časopisů. Kromě prvních textů obsahuje indexování a abstrakty více než 12 500 časopisů a celkem více než 13 200 publikací, včetně monografií, zpráv a sborníků z konferencí. Jsou v ní k dispozici soubory PDF pokrývající období od roku 1887, z toho většina photozových v nativním formátu PDF (s možností vyhledávání). K dispozici jsou také ctace s možností vyhledávání pro více než 1 400 periodik.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

APA PsycInfo

Databáze PsycINFO® asociace American Psychological Association (APA) představuje renomované od 17. století a má jedno z nejvyšších hodnocení DOI ve vydavatelském průmyslu. Databáze obsahuje

[Další informace](#)

SocINDEX with Full Text

Databáze SocINDEX with Full Text je nejucelenější a nejvyšší světová sociologická vyhledávací od roku 1908. Tato databáze obsahuje také plné texty více než 830 knih a monografií a plné texty

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Nové vyhledávání Témata Publikace Obrázky Biblé Další

Přihlásit se Složka Předvolby Jazyky nápověda

Knihovna FSS MU

Vyhledávání v: Sociology Source Ultimate, Zobrazit vše | Vyberte databáze

Vyberte pole (volitelné)

Hledání

AND

Vyberte pole (volitelné)

Vymazat

AND

Vyberte pole (volitelné)

+ -

Základní vyhledávání Rozšířené vyhledávání Historie hledání

Možnosti hledání

Znovu nastavit

Režimy vyhledávání a rozšiřující podmínky

Režimy vyhledávání

- Logický výraz/fráze
- Najít všechny moje hledané výrazy
- Hledat literýkoi ze zadaných termínů
- Vyhledávání SmartText [Nápověda](#)

Použití související slova

Hledat také v plných textech článků

Používání ekvivalentních předmětů

Omezit výsledky

Plný text

Dostupné reference

Publikace

Náhled obrazového materiálu

Recenzovaná periodika

Datum publikování

Měsíc Rok — Měsíc Rok

Typy náhledu obrazového materiálu

- Černobílá fotografie
- Barevná fotografie
- Graf
- Mapa
- Schéma
- Diagram
- Ilustrace

Speciální omezující podmínky pro Sociology Source Ultimate

Počet stran

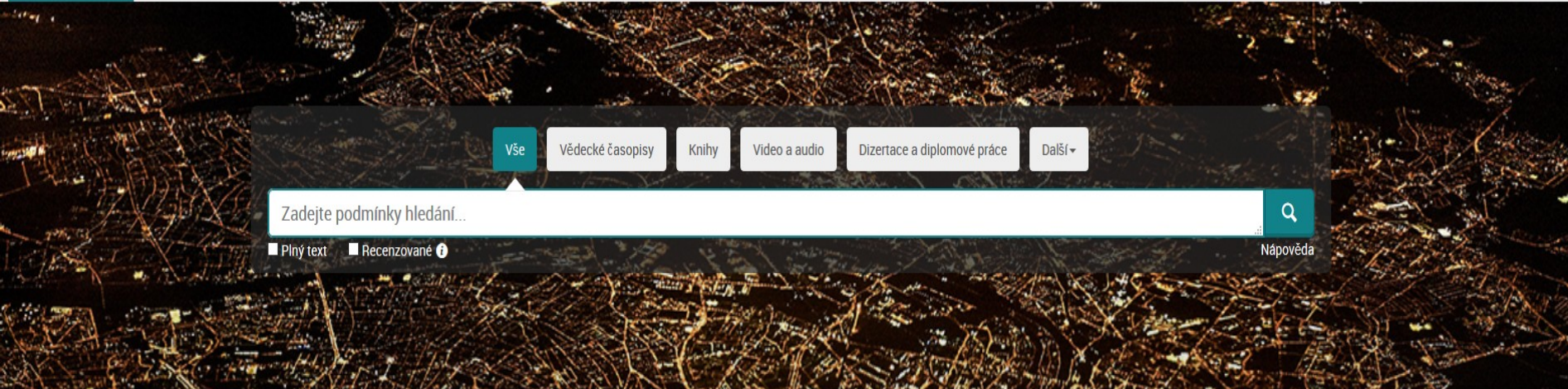
vše

Typ publikace

VC

Academic Journal
Periodical
Newspaper

Databáze ProQuest Central

Vše [Vědecké časopisy](#) [Knihy](#) [Video a audio](#) [Dizertace a diplomové práce](#) [Další ▾](#)

Zadejte podmínky hledání... 🔍

Plný text Recenzované ⓘ [Nápověda](#)

Aktuálně prohledáváte 5 databází obsahujících vědecké časopisy, knihy, video a audio, dizertace a diplomové práce, noviny a další.

Hledáte pomoc nebo radu?

ti()

Hledat specifický dokument
např. ti(moby dick)

su()

Hledat konkrétní pojem, např.
„su(politics)“

Sledujte naše úvodní video a
zjistíte, jak používat formulář
jednoduchého hledání

How do I use outside sources
in my paper?

Databáze Sage Journals

Your gateway to world-class research journals

Enter search terms...

[Advanced search](#)

Browse journals by discipline

Health Sciences

Life & Biomedical
Sciences

Materials Sciences &
Engineering

Social Sciences &
Humanities

All SAGE Journals

- OR -

Explore Discipline Hubs

Databáze Taylor&Francis

Search peer-reviewed journals and articles

Enter keywords, authors, DOI, ORCID etc

Advanced search

4,806,000+ articles

Explore journals and articles by subject

Search and explore the millions of quality, peer-reviewed journal articles published under the Taylor & Francis and Routledge imprints.

Area Studies

Arts

Behavioral Sciences

Bioscience

Built Environment

Economics, Finance, Business & Industry

Education

Engineering & Technology

Environment & Agriculture

Environment and Sustainability

Health and Social Care

Humanities

Information Science

Language & Literature

Law

Physical Sciences

Politics & International Relations

Social Sciences

Sports and Leisure

Tourism, Hospitality and Events

Mediální databáze Newton One a PressReader

newton media Archív

09.02.2022 - 16.02.2022

Zbývá volných zpráv: 12756

Zdroj Chci najít... Zobrazit

Přesný dotaz

Nadpis: Hledám pouze v nadpisech...

Autor: Chci najít příspěvky od autora...

PR články: všechny tištěné PR články bez PR článků

Zdroje: Chci najít příspěvky z těchto zdrojů... Vyřadit

Rubrika/Pořad: Chci prohledat rubriku... Čas vysílání: 0:00 - 23:59

Řazení zpráv: Relevance 100 Zobrazovat regionální duplicity

Název: Pojmenovat a uložit... Uložit

Země: Česko Slovensko Vybrat vše

Typy médií: Vybrat vše

Sledované dotazy

● Přidat sledovaný dotaz

Složky

- Exportní složka: 19
- mf dnes 09: 6
- právo 09: 8
- Složka: 265
- Složka 2: 314

Lokace [Zrušit filtr](#)

- Česko: 25389
- Slovensko: 17111
- Rusko: 12519
- Ukrajina: 10357
- Praha: 10325
- Peking: 10112
- USA: 8698
- Spojené štáty americké: 6844
- Evropa: 6510
- Bratislava: 6462

[Načíst další](#)

Organizace [Zrušit filtr](#)

- Tlačová agentura Slo...: 10125
- NATO: 5123
- Evropská unie: 5001

pressreader

Follow PressReader on social

[@](#) [t](#) [v](#)

Featured

Publications

All countries All languages

Newspapers

Doporučení pro praktické vyhledávání v databázích

- Zkuste si projít doporučené databáze. Vyzkoušejte si funkce **Browse** (listování) v časopisech a **Search** basic nebo advanced (vyhledávání).
- Při zobrazení konkrétního časopisu se podívejte na **informace** o časopisu či jak hluboko sahá archiv časopisu (které roky jsou dostupné).
- Zkuste si vytvořit svůj **účet** v databázi a zjistěte, jaké další možnosti nabízí (např. alerty, ukládání vyhledávání, atd.)
- Zadejte si **rešeršní dotaz** pomocí KS a různých limiterů (čas, jazyk, obor, atd.), které jste si připravili na začátku prezentace.
- Proklikejte si nalezené **výsledky**, zobrazte si konkrétní záznamy – informace o článku, abstrakt, klíčová slova, plný text článku.
- Další databáze najdete i s popisy jejich obsahu najdete na <https://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

Literatura

STEINEROVÁ, Jela, Mirka GREŠKOVÁ a Jana ILAVSKÁ. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 190 s. ISBN 9788022328487.

Obrázky

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg> (myšlenková mapa)

<http://thetravellingteachers.blogspot.cz/2014/08/newspaper-articles-some-new-and-old.html> (myšlenková mapa)

<http://www.cvat.org.uk/sites/data.t3sc.org/files/images/Social-Media-Marketing.jpg> (myšlenková mapa)

<https://www.dailyinfographic.com/get-more-out-of-google-infographic> (Infografika Google)

<http://eds.ics.muni.cz/media/27629/eds-update-2016-luprich.pdf> (relevance ranking - Ebsco)

Děkuji za pozornost.

**Ing. Martina Nedomová. DiS.
nedomova@fss.muni.cz**